

Waar staat de Stichting Sint in Amsterdam (SSIA) in de Zwarte Pieten discussie?

De Stichting Sint in Amsterdam heeft zich de vraag gesteld of het maatschappelijk aanvaardbaar is dat, witte, autochtone Nederlanders, hun gezicht bruin of zwart en hun lippen rood schminken, en daarbij oorringen en een zwarte kroeshaarpruik dragen. Veel mensen voelen zo niet meer dat Zwarte Piet een hulp is van Sinterklaas, maar zijn slaaf. De periode van de slavernij is, op zijn zachtst gezegd, een smet op de Nederlandse geschiedenis. Daarnaast zijn genoemde karakteristieken van Piet mede ontstaan in de jaren 20 van de vorige eeuw, ten tijde van de opkomst van 'blackfacing' in de VS (witten die met schoensmeer op het gezicht gekke pasjes maakten). Actievoerders zijn van mening dat Sinterklaas afstand moet nemen van Zwarte Piet. Zij voelen zich, persoonlijk en als groep, diep gegriefd in de rol die Zwarte Piet nu speelt. Sterker nog, zij vinden dat Zwarte Piet een voorbeeld is van racisme en terstond moet worden afgeschaft.

Aan de andere kant zijn veel mensen er van overtuigd zijn dat zijzelf op geen enkele wijze het etiket racist verdienen als zij de rol van Zwarte Piet -vaak al jaren- op zich nemen of als toeschouwer bij een intocht staan. Zij zijn grootgebracht in de traditie van Zwarte Piet als hulp van Sinterklaas en het plezier dat kinderen aan beide sprookjesfiguren beleven. Zij staan pal voor het in stand houden van Zwarte Piet, waar Sinterklaas onlosmakelijk aan is verbonden. Veelal hebben zij de gebruikelijke pruiken, fraaie kostuums tegen hoge kosten aangeschaft en zij zijn zeker niet van plan onder druk hun mening te wijzigen: de traditionele Zwarte Piet moet Zwarte Piet blijven.

Door de geschiedenis heen is gebleken dat Sinterklaas en de (fysieke) uitvoering van de personages voortdurend met de tijd mee veranderd zijn. Oudere mensen bijvoorbeeld zijn in hun jeugd overtuigd dat als zij zich misdroegen, zij door Zwarte Piet in de zak mee zouden worden genomen naar Spanje of op zijn minst met de roede te maken zouden krijgen. Ook de uitvoering van Piet is door de jaren heen veranderd: van zwart naar bruin, van krompraat naar gewoon Nederlands, van klungel naar vriend en zelfs held. In de archieven van Sint in Amsterdam is te vinden, dat het bestuur van de Stichting Sint in Amsterdam in de jaren zeventig vond: "dat er absoluut geen meisjes als Piet mee mochten; wij zullen dat nooit toestaan". Toch is ook dat veranderd.

Het bestuur is zich bewust van de veranderde samenstelling van de Amsterdamse en Nederlandse bevolking. Anno 2017 bestaat ruim 43,8 % van de Amsterdammers uit niet-Westerse allochtonen, 13,5 % Westerse allochtonen en 42,6% autochtone Amsterdam. Als we willen dat alle kinderen zonder nare gevoelens het feest mee kunnen vieren, zullen we moeten bekijken hoe we de uitvoering van Piet vorm gaan geven. Mede daarom is de rol en het uiterlijk van Zwarte Piet in de hoofdstad de afgelopen jaren al sterk veranderd. Zwarte Piet is vóór 2014 al ontdaan van enkele negatieve stereotypingen, zoals oorbellen en overdreven rode lippen; veranderingen waarvoor een breed draagvlak bestaat onder de ruim 1.100 vrijwilligers die bij Sinterklaas in Amsterdam zijn betrokken.

Het bestuur heeft in 2014 besloten het uiterlijk van Zwarte Piet verder te veranderen met de introductie van de zogenoemde 'schoorsteenpiet': de reden dat Piet een zwart gezicht heeft, komt omdat hij (of zij) door de schoorstenen klimt, en zwart van roet wordt, om aardigheidjes in de schoenen van de kinderen te stoppen. In 2016 waren 100% van de Pieten Schoorsteenpiet. In 2017 vindt de laatste verandering plaats. SSIA introduceert nieuwe Pietenpakken en nieuwe pruiken (stijl haar).

Voor alle standpunten in de maatschappelijke discussie, met veelal diepgewortelde emoties, toont het bestuur begrip. Het bestuur vindt daarom dat voor de veranderingen de tijd moet worden genomen en de weg der geleidelijkheid moet worden gevolgd. Dit veranderingsproces doet pijn en leidt tot heftige reacties zowel intern als in de samenleving. Toch is het bestuur van mening dat genoemde veranderingen onontkoombaar en goed zijn als we willen dat Sinterklaas en Piet tot in de verre toekomst deel blijft uitmaken van de Nederlandse tradities.